

VARIA

– KÖZLEMÉNY –

A SZÜRKE EMINENCIÁS

Timkó Zoltán koronaügyész portréja

IBOLYA Tibor

címetes egyetemi tanár (KRE ÁJK)

Timkó Zoltán 1874. január 1-én született Kassán, jónevű felvidéki családban. Anyja Reif Elíz, apja dr. Timkó József ügyvéd, aki előbb Gálszécsen, majd 1872-től Kassán praktizált, emellett szerkesztője és tulajdonosa volt a helyi Abaúj-Kassai Közlöny című hetilapnak. Timkó József a Függetlenségi, majd a Függetlenségi és 48-as Párt híveként szenvedélyes hangú politikai cikkeket írt, de szépirodalmi próbálkozásai is voltak, „A szépek szépe” című vígjátékát 1866. március 22-én mutatta be a kassai színházban Latabár Endre színtársulata. A nagy tekintélynek örvendő, Kossuth Lajossal, Szemere Bertalannal, Irányi Dániellel levelező, mindig zsinóros magyar ruhában járó – 1884-től városi tanácsosként szolgáló – Timkó József gyermekeit konzervatív-nemzeti nevelésben részesítette, lányai tanítónők, Timkó Jordán nevű fia pedig katolikus pap lett.¹ Zoltán fia, akárcsak ő és idősebb fia, a kassai premontrei katolikus főgimnáziumba járt, ahol az irodalmi önképzőkör tagja, színjeles, többször jutalmazott tanuló volt.² 1892-ben érettségizett, az egyike volt annak a négy fiatalnak, aki a vizsgát jelesre tette le, és ő volt az is, aki az évzáró ünnepségen „csinos szerkezetű s ügyesen előadott” beszédében az évfolyam nevében elköszönt a gimnáziumtól.³ Alma materét és a Felvidéket később sem feledte, elnökségi tagja volt a Jászó-Premontrei Iskolák Barátainak Szövetsége nevű (a kassai, nagyváradi és rozsnyói főgimnáziumok egykori diákjait tömörítő) szervezetnek⁴ és a két háború között Budapesten működő Kassa és Abaújtorna

¹ *Felvidéki Újság*, 1940. június 22. Timkó József a pályafutását Kassa város árvaszéki elnökeként fejezte be, 1899. január 4-én hunyt el, felesége Reif Elíz Budapesten halt meg 1930. június 29-én 86 éves korában. Idősebb fiuk Timkó Jordán pápai kamarásként és mislei prépostként kormányfőtanácsosi rangot is kapott.

² A Jászóvári Premontrei Kanonokrend Kassai Főgymnasiumának évi jelentése 1885–1892. évi kötetei.

³ *Kassai Szemle*, 1892. július 01.

⁴ A Gödöllői Premontrei Gimnázium értesítője az 1932–1933. iskolai évről. Budapest, Királyi Egyetemi nyomda (Gólyavár), 1933. 77. Timkó Zoltán szervezte a tízéves érettségi találkozót is. – Alkotmány. 1902. június 22.

Vármegye Egyesületnek is.⁵ Kassa egyébként erős gimnáziuma és jogakadémiája miatt az Osztrák–Magyar Monarchia magyar nyelvű jogászképzésének egyik fellelvára volt, Timkón kívül itt tanult pl. Juhász Andor a Curia elnöke (1925–1934), Strache Gusztáv a Budapesti Királyi Ügyészség elnöke (1920–1930) és a Budapesti Királyi Főügyészség főügyésze (1930–1941), de Vargha Ferenc koronaügyész (1922–1930) is. Varghát Timkó már Kassán – valószínű inkább szülei révén – személyesen ismerte; a nála tizenhat évvel idősebb Vargha Ferenc apja a kassai törvényszéken bíró, ő maga pedig 1882 és 1886 között a kassai törvényszéken joggyakornok, illetve aljegyző volt. Az ismeretségből később barátság lett, 1940. október 3-án Timkó Zoltán már koronaügyészként mondott gyászbeszédet a farkasréti temetőben barátja és hivatali elődje felett.⁶

Timkó a jogi tanulmányait a kassai királyi jogakadémián kezdte el és Budapesten fejezte be 1898-ban. Ebben a korban a legtöbb jogász az állami igazságügyi pályafutását joggyakornokként kezdte, így Timkó is, de ő nagy valószínűséggel apjának és kiváló tanulmányi eredményeinek köszönhetően (szigorlatait is jelesre tette le) pályatársainak többségétől eltérően nem fizetés nélküli, hanem ún. „díjas” gyakornok lehetett a kassai ítélőtáblán. Gyakornoksága rövid ideig tartott, 1898. szeptember 5-én „ideiglenes” aljegyzőnek nevezték ki a kassai törvényszékhez, ahol 1898. december legvégén, jogász doktorrá avatása után véglegesítették.⁷ Jogászi érdeklődési köréről ebből az időszakból annyi tudható, hogy az nem kizárólag büntetőjogi jellegű volt, ezt alátámasztja a kassai Kazinczy körben 1899. február 24-én tartott előadásának címe is: „A vagyonközösségi perekről.”⁸ A Kazinczy körön kívül is részt vett – apja nyomdokain – a helyi közösségi életben, még joghallgatóként a kassai Turista Egyesület jegyzőjéül választotta,⁹ ami egyben szabadidős tevékenységébe is bepillantást enged, de tagja volt a kassai Jogász Egyletnek és a Rabsegélyező Egyletnek is, utóbbit többek között ő képviselte 1907 szeptemberében a Rabsegélyező Egylet országos kongresszusán Pécsen.¹⁰

Ügyészségi karrierjét ügyészségi megbízottként kezdte, 1899 decemberében az igazságügyi miniszter ebbéli minőségében a kassai királyi járásbírószám mellé rendelte ki,¹¹ majd egyévi szolgálat után 1900. december 22-én a király kinevezte a kassai ügyészséghez alügyésznek.¹² Kassán volt alügyész egészen 1907. december végéig, amikor is áthelyezték a budapesti királyi ügyészséghez,¹³ ahol 1908. március 10-én ügyésszé nevezték ki.¹⁴ Kassai éve alatti szakmai tevékenységébe a helyi lapok bűnügyi tudósításai alapján

⁵ *Magyar Nemzet*, 1944. február 12.

⁶ FINKEY Ferenc: Vargha Ferenc emlékezete. *Magyar Jogászegyleti Értekezések* (Különlenyomat), 1941/1. 13. Ugyancsak Timkó mondta a gyászbeszédet 1943. szeptember 11-én dr. Magyar István nyugalmazott koronaügyész gyászszertartásán. *Nemzeti Újság*, 1943. szeptember 12.

⁷ *Magyar Hírlap*, 1898. december 31.

⁸ *Felsőmagyarország*, 1898. december 30.

⁹ *Abauj-Kassai Közlöny*, 1897. április 22.

¹⁰ *Pécsi Napló*, 1907. szeptember 6.

¹¹ *Igazságügyi Közlöny*, 1899. december 28.

¹² *Igazságügyi Közlöny*, 1901. január 27.

¹³ *Igazságügyi Közlöny*, 1907. december 27.

¹⁴ *Igazságügyi Közlöny*, 1908. március 28.

nyerhetünk bepillantást, ügyei között egyaránt olvashatunk váltóhamisításról,¹⁵ sikkasztásról,¹⁶ de meglepően sok emberölésről¹⁷ is, Kassa a teljesen vegyes referádájával ebből a szempontból is jó iskolának bizonyult. Ebben az időben a Kassai Királyi Ügyészségen egyébként összesen 1 ügyész (a vezető dr. Nyékhegyi Lothár) és 3 alügyész (plusz 2 írnok, 1 fogházorvos és 1 fogházőr) dolgozott, amit ha összevetünk pl. azzal, hogy 1905 júliusában az ügyészség fogházában abban az évben már 202 férfi és 18 női fogvatartottat regisztráltak,¹⁸ akkor a maihoz képest teljesen eltérő eljárási szabályok mellett is komoly munkateherről beszélhetünk. Timkó bizonyára vezetője megelégedésére végezte a munkáját, amelynek bizonyítéka, hogy amikor a miskolci ügyészségen nagyobb ügyhátralék keletkezett (ott a vezető ügyész mellett csak két alügyész dolgozott...), akkor őt rendelték ki Miskolcra négy hétre a hátralék feldolgozására.¹⁹ Kassai alügyészi éveire esett az a mély belpolitikai válság is, amely 1905-ben az addig kormányzó Tisza István és pártjának teljes bukását eredményezte. Tisza ellen addigra összefogott a teljes politikai ellenzék (benne a kiegyezést el nem fogadó függetlenséggiekkel), győzelmük pedig a Monarchia széthullásával fenyegetett, amelyre az uralkodó az ún. darabont kormány ki-nevezésével válaszolt. Timkó állami tisztviselőként is meggyőződéses függetlenségpárti volt, az 1905-ös választáson az ellenzéki jelöltre, gróf Hadik Bélára szavazott.²⁰ Politikai meggyőződése későbbi tevékenységének megítélése szempontjából is jelentőséggel bír, azt pedig, hogy egyébként is érdekelte a politika, 1907. december 22-én a kassai olvasó-körben megtartott előadása is bizonyítja, amelynek címe „Politika és társadalom” volt.²¹

Budapestre érkezésekor tehát Timkó már tapasztalt és gyakorlott igazságügyi szakembernek számított, de a fővárosi közeg bizonyára inspirálóan hatott rá. Az ügyészségnek szüksége is volt a képzett jogászokra, Budapest ekkor már pezsgő világvárosként ehhez mérhető bűnözéssel is bírt. Ennek megfelelően a Budapesti Állami Rendőrség – a korszak egyetlen állami rendőrsége Magyarországon – évkönyveiben évről-évre jelentős bűncselekményszám emelkedésről számolt be. 1908-ban – Timkó ügyészi kinevezésének évében – pl. 21 gyilkosság²² és 78 emberölés történt a budapesti rendőrség illetékességi területén, a bűnügyi osztály ügyforgalma pedig 10.827 ügygel haladta meg az 1907-es évet.²³ Nem vélet-

¹⁵ *Ellenzék*, 1907. július 20.

¹⁶ Pl. *Felsőmagyarország*, 1901. március 27.

¹⁷ Pl. *Felsőmagyarország*, 1901. június 05.

¹⁸ *Felsőmagyarország*, 1905. augusztus 17. A számokat a lap Timkó Zoltán jelentése nyomán közölte le, oly módon hogy júliusban volt ennyi a fogvatartottak száma, ami lehetetlen. Összehasonlításképp a Pestvidéki Királyi Törvényszék fogházában 1907-ben körülbelül havonta 100 fogvatartott fordult meg, de Budapesten több fogház volt. – IBOLYA Tibor: Az 1907-es cigány koncentrációs tábor és tömeges fajtüldözés legendája. *Jogtörténeti Szemle*, 2014/3. 26.

¹⁹ *Miskolczi Napló*, 1903. november 1.

²⁰ *Abauj-Kassai Közlöny*, 1905. február 05.

²¹ *Felvidéki Újság*, 1907. december 8.

²² A gyilkosság szó ma már nem jogi *terminus technicus*, azonban az akkor hatályos Csemegi-kódexben az előre megfontolt szándékból elkövetett emberölést nevezték gyilkosságnak.

²³ A Budapesti Állami Rendőrség illetékességi területe ekkor már kiterjedt Újpestre és Rákospalotára is, annak ellenére, hogy közigazgatásilag még önállóak voltak. – *Jelentés a Budapesti Állami Rendőrség 1908. évi működéséről*. Budapest, 1909. 99.

len, hogy a Budapesti Királyi Ügyészség akkori vezetője Sélley Barnabás²⁴ 1908. október 8-i jelentésében létszámemelést sürgetett,²⁵ pedig rajta kívül Timkóval együtt 18 ügyész és 1 alügyész²⁶ alkotta az ügyészség jogvézett állományát, köztük olyan szakemberekkel, mint pl. Strache Gusztáv²⁷ a Budapesti Királyi Főügyészség leendő főügyésze vagy Váry Albert²⁸ a Budapesti Királyi Ügyészség későbbi elnöke.

Timkó kezdeti budapesti ügyészi tevékenysége – a napilapok bűnügyi tudósításai alapján – teljesen szokványos volt, egyaránt eljárta rágalmozási, sajtó vagy emberölési ügyekben is, ő képviselte pl. a vádat a hírhedt betörőkirály Endesz Árpád 1910-es fogolyszökési ügyében.²⁹ Ügyészi reputációját azonban egy olyan, már 1908-ban megindult ügygel alapozta meg, amely joggal tartott igényt nem csak a jogi, de a szélesebb közvélemény érdeklődésére is, hisz az az akkoriban már igen elterjedt tőzsdei kereskedéssel állt összefüggésben. Az 1864-ben alapított magyar tőzsde ekkor már egy hosszabb ideje tartó fellendülési korszakát élte, több száz fajta részvényvel kereskedtek a parkettjén, ami természetes módon nem csak a befektetni vágyókat, de azok vámszedőit is vonzotta. Ezek közé az akkoriban zugbankároknak nevezett csalók közé tartozott Neumann Miksa is, aki egész ügynökhálózatot, sőt rendszeresen megjelenő újságot („*Finanzieller Wegweiser*”) hozott létre, hogy német befektetőket vegyen rá arra, hogy bízzák meg cégét olyan konkrétan megnevezett részvények megvásárlásával, amelyek árfolyama a jövőben a pesti tőzsdén bizonyosan nőni fog. Neumann fő trükkje és egyik módszere az volt, hogy az általa preferált papírok olyan filléres részvények voltak, amelyekről tőzsdei tapasztalatokkal rendelkező emberként előre tudta, hogy állításával ellentétben az értékük nem nőni, hanem nagy valószínűséggel csökkenni fog és a vételi megbízások többségét valójában nem is teljesítette. Ennek köszönhetően az elkövetők az átvett pénzből úri módon éltek, a sértetteknek pedig a befektetésük elvesztését a részvények elértéktele-

²⁴ Sélley Barnabás (1865. január 23. – 1944. augusztus 21.) 1888-ban lépett igazságügyi szolgálatba, mint joggyakornok a budapesti ítélőtáblán, később Budapesten alügyész, majd ügyész. 1906-ban főügyész-helyettesi címet kapott és a Budapesti Királyi Ügyészség elnöke lett. 1914-től kúriai bíró.

²⁵ NÁNÁSI László: *A jogrend szolgálatában: Váry Albert élete és működése 1875–1953*. Budapest, Legfőbb Ügyészség, 2015. 15–16.

²⁶ *Magyarország tiszti cím- és névtára*, 28. évfolyam, 1909. 458.

²⁷ Strache Gusztáv (1872. október 17. – 1954. szeptember 4.) Strache Ágoston Lipót néven született. 1895-ben lépett igazságügyi szolgálatba, 1900-ban Győrben albiró, majd Szolnokon alügyész lett. 1906-ban helyezték át a budapesti ügyészséghez, ahol 1916-ban főügyész helyettesi címet kapott. 1920-tól a Budapesti Királyi Ügyészség elnöke, ő képviselte pl. a vádat az ún. frankhamisítási ügyben. Karrierjét 1941-ben a Budapesti Királyi Főügyészség vezetőjeként fejezte be.

²⁸ Váry Albert (1875. december 8. – 1953. október 1.) Pályafutását ügyvédként kezdte, majd először Aradon volt albiró, majd Nagyváradon alügyész. 1908-ban áthelyezték Budapestre, ahol 1909-ben kapott ügyészi kinevezést. 1917-ben főügyész-helyettesi címet kapott, 1918-ban lett a Budapesti Királyi Ügyészség elnöke. A Kommün alatt nem vállalt szolgálatot, majd annak bukása után zömmel ő irányította a vörös terroristák elleni vizsgálatokat, amelyről nagy sikerű könyvet is írt. 1920 és 1926 között az Igazságügyi Minisztériumban dolgozott, majd háromszor is országgyűlési képviselővé választották.

²⁹ Endesz ezen szökése előtt már többször is megszökött különböző börtönökből, 1910-ben azonban a Markó utcai fogházból lépett le álkulcs segítségével. A vádképviselet eredményes volt, Endeszt és az őt segítő apját és testvérét is elítélték, de ez Endeszt különösképpen nem hatotta meg, hosszú pályafutása során összesen tizenkétszer szökött meg a hatóság őrizetéből.

nedésével magyarázták. Arra azonban nem számítottak, hogy a felháborodott befektetők jelzései alapján egy magyar ügyvéd segítségével maga a budapesti német főkonzul lép fel a magyar kormánytól tevékenységük további megakadályozása érdekében. Ez hatásonak bizonyult, az eljárás megindult, az elkövetők egy részét 1908. július 23-án letartóztatták, azonban pár nap múlva a vizsgálóbíró kiengedte őket, így végig szabadlábán védekezhettek (Neumann sógora és bűntársa öngyilkos lett).³⁰ Az akkoriban szokatlanul hosszan elhúzódó ügy Timkó személyes sikere volt, ő készítette el a vádiratot is, amely a sajtó szerint „terjedelemre és minőségre egyaránt kiemelkedő”³¹ volt, sőt „valóságos közgazdasági tanulmány a bonyolult manipulációkról.”³² A gazdaság működésével (vagy annak látszatával) kapcsolatos büntető ügyek bírói megítélése azonban már ekkor sem volt egyszerű, a vádtanács ugyanis 1910. december 12-én megszüntette az eljárást, azzal az indokolással, hogy a vádlottak nem gyakorolhattak befolyást a tőzsdei működés lényegét jelentő árfolyammozgásokra.³³ A nyilvánvalóan téves, az ügyet teljesen félreértelmező döntés ellen Timkó fellebbezést jelentett be, a Budapesti Ítéletábra pedig annak helyt adva a vádat tárgyalásra alkalmasnak ítélte.³⁴ Az ügyben a törvényszék húsz tárgyalási napot tartott, majd 1911. december 5-én az ügynökök kivételével minden vádlottat elítélt, Neumann Miksa négy és fél év fegyházbüntetést kapott.³⁵ Timkónak az ügyben elmondott többórás vádbeszéde nyomtatásban is fennmaradt, mert megjelent a korszak kiemelkedő perbeszédeit tartalmazó kétkötetes munka első részében 1929-ben.³⁶ Az impozáns, mai szemmel is jól felépített vádbeszédből kiderül, hogy Timkó nem csak kiváló szónok, de a gazdaság és benne a tőzsde működését is jól értő jogász volt, aki a beszédben előre felkészült az I. rendű vádlott védőjeként fellépő és akkoriban „sztárügyvédnek” számító Dési Géza³⁷ dr. érveivel szemben.

Még a Neumann-ügy befejezése előtt Timkó egy szintén gazdasági jellegű büntetőjogi dolgozattal is felhívta magára a figyelmet, mikor 1911. április 26-án nagysikerű előadást tartott a Magyar Jogász Egylet ülésén „A szövethetesi uzsora” címmel, ami

³⁰ *Pesti Napló*, 1908. július 24.

³¹ *Az Ujság*, 1910. április 6.

³² *Pesti Napló*, 1910. április 6.

³³ *Pesti Napló*, 1910. december 13.

³⁴ *Pesti Napló*, 1911. április 2.

³⁵ Az eljárás jogerősen a semmiségi panaszok elbírálásával a Curián 1913. december 4-én fejeződött be. Bár Timkó a törvényszék ítéletének kihirdetése után kérte Neumann letartóztatását, a bíróság azt nem tartotta indokoltnak, aminek az lett a következménye, hogy Neumann még a másodfokú tárgyalás előtt Amerikába szökött.

³⁶ TIMKÓ Zoltán vádbeszéde a Neumann féle családi bűnügyben. In: HUBERTH Gusztáv – MÜLLER Viktor (szerk.): *Perbeszédék gyűjteménye. Válogatott vád-és védőbeszéddek*. I. kötet. Budapest, Tisza Testvérek Kiadóvállalata, 1929. 190–250.

³⁷ Dési Géza (1869–1945) Nagyváradon született, jogi tanulmányait Budapesten végezte. 1905-ig a nagyváradai ügyvédi kamarában volt bejegyezve. A Nagyváradai Napló szerkesztője, Ady Endre munkatársa és barátja volt, egyben Ady védőügyvédje abban a sajtóperben, amely az „Egy kis séta” című cikke miatt indult, mivel a költő a nagyváradai Kanonok sor lakóit „ingenyelőknek” és „mihasznáknak” nevezte. 1906. február 8. napjától Budapesten volt ügyvéd, számos akkoriban nagy port felvert ügyben (pl. a dánosi rablógyilkos cigányok ügye, Haverda Mária ügye, Neumann ügy stb.) járt el védőként.

később szintén megjelent nyomtatásban,³⁸ sőt a korabeli büntetőjogi törvénytárban konkrét ügyben is hivatkoztak rá.³⁹

Az első világháború kitörésével és a gazdasági nehézségek fokozódásával együtt járt a bűnözés további növekedése, a feladatok szaporodtak, a munka feltételei pedig egyre nehezebbé váltak. A jogi környezet is változott, mert a háború egy új, a közvéleményt rendkívül irritáló bűncselekmény típust is hozott, amelyet a háborús beszállítók, kereskedők követtek el rendkívül gyenge minőségű termékeknek a hadsereg részére történő eladásával. A kormányzat erre a nem kívánatos jelenségre az 1915. június 17-én kihirdetett 1915. évi XIX. törvénycikkkel reagált, amely a hadviselés érdekei ellen elkövetett bűncselekmények, különösen a hadi szállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról szövelt. A törvény és az annak nyomán kiadott igazságügyi miniszteri rendelet – visszautalva az 1912. évi LXIII. törvénycikkre⁴⁰ – több bűncselekmény esetére is lehetővé tette a gyorsított bünvádi eljárás lefolytatását. Ezekre az eljárásokra a Budapesti Királyi Ügyészségen a tapasztalt ügyészek közül kiválasztott csoportot hoztak létre, amelynek Timkó mellett dr. Aczél Imre és dr. Táby Mihály volt a tagja.⁴¹ A csoport inentől csak ezekkel az ügyekkel foglalkozott, amiről a sajtó is rendszeresen beszámolt.⁴² Ebben az időszakban jelent meg – két részletben – az árdrágításról szóló, szakmai körökben elismerést kiváltó tanulmánya,⁴³ ami a korábban megjelent írásával és az általa vitt ügyekkel együtt világos képet ad Timkó jogászai személyiségéről is. Büntető jogászként elsősorban „gazdasági” érdeklődésű volt, ugyanakkor biztos megélhetéssel rendelkező királyi ügyészként is fejlettséget szociális érzékkel rendelkezett, hisz mind az uzsora, mind a kitört háború ürügyén alkalmazott jogellenes árdrágítás elsősorban a bérből élő kisembereket sújtotta.⁴⁴

Timkó eredményeit 1916. november 30-án főügyész helyettesi címmel ismerték el, 1917. augusztus 31-én pedig a Budapesti Királyi Főügyészségre rendelték ki és a főügyész-helyettesi teendőik ellátásával bízták meg.⁴⁵ Ugyanekkor jelent meg a hivatalos közlönyben az is, hogy a Budapesti Királyi Ügyészség több ügyésze és számos más igazságügyi tisztviselő mellett a király a II. osztályú Polgári Hadi Érdemkereszttel tüntette ki, amely kitüntetést azok számára alapították, akik a háborús erőfeszítéseiket a polgári életben a saját hivatásukon keresztül segítették.⁴⁶ Főügyész-helyettesként

³⁸ *Magyar Jogászegyleti Értekezések*, Új folyam, III/22.

³⁹ *Büntető Jog Tára*, 1913. május 1. 231.

⁴⁰ 1912. évi LXIII. törvénycikk a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről.

⁴¹ *Pesti Napló*, 1915. június 18. Dr. Aczél Imre (1874–1939) koronaügyész-helyettesként, dr. Táby Mihály (1878–1918) pedig a szegedi királyi főügyészség főügyész-helyetteseként fejezte be ügyészi pályafutását.

⁴² Pl. *Az Újság*, 1915. augusztus 1., Magyarország, 1916. szeptember 20., *Az Est*, 1917. május 8.

⁴³ TIMKÓ Zoltán: Jegyzetek az „árdrágító” törvény 1. §-hoz. *Jogtudományi Közlöny*, 1916/6–7. 244–246., 253–255.

⁴⁴ Timkó az árdrágítók ellen személyesen is fellépett. Miután 1920-ban a Cairó kávéházban egy reggel rumos teát rendelt és fizetéskor kiderült, hogy a számla összege különösen súlyos árdrágítással lett megállapítva, azonnal feljelentette a kávéház tulajdonosát, aki 8 nap elzárást és 1000 korona pénzbírságot kapott. – *Friss Újság*, 1920. február 8.

⁴⁵ *Az Est*, 1917. augusztus 31.

⁴⁶ *Igazságügyi Közlöny*, 1917. augusztus 31. A Polgári Hadi Érdemkereszt II. osztályával a csoport tagjai mellett Váry Albertet is kitüntették, aki a háború alatt a budapesti ügyészségen a sajtóügyi

azonban nem sokáig tevékenykedett, valószínűleg már 1918 tavaszán az Igazságügyi Minisztériumba rendelték be.

Timkó az őszirózsás forradalom és a Kommün alatt bizonyosan nem vállalt hivatalt, ahogy a királyi ügyészek többsége sem. Közvetve egyébként a Kommünnek köszönhette a családját. Timkó sokáig agglegény maradt, felesége az 1896-ban született Kopeczky Stefánia először 1916-ban kötött házasságot dr. Szandovics Rudolf középiskolai tanárral,⁴⁷ aki tartalékos tisztként súlyos sebesüléssel és kitüntetéssel tért haza a frontról, majd 1917-ben megszületett lányuk, Edit. Valószínűleg frontélményei hatására a fiatal tanár azonban a forradalmi eszmék hívévé vált, 1919-ben részt vett a rákosszentmihályi direktórium működésében, ami miatt a bíróság a Kommün bukása után két év szabadságvesztésre ítélte,⁴⁸ tanári állásából elbocsájtották, felesége pedig elvált tőle.⁴⁹ Timkó 1930. augusztus 4-én vette feleségül a nála huszonkét évvel fiatalabb Kopeczky Stefániát, Editet pedig ezután saját lányaként nevelte, közös gyermekük nem született.⁵⁰ Nősülése után korábbi – Budapest, Üllői út 121. szám alatti – lakásából feleségével és nevelt lányával Budára, a Derék utca 21. szám alatti társasházba költöztek.

Timkó 1920-tól koronaügyésszé történő kinevezésig, több mint húsz éven át az Igazságügyi Minisztérium IV. (büntetőjogi) Osztályát vezette, 1920. január végétől „főállamügyész”⁵¹ (főügyési) címmel, 1921. október 24-től pedig Horthy Miklós kormányzó által kinevezett koronaügyész-helyettesként.⁵² Ez alatt az időszak alatt 12 igazságügyi miniszter és 6 koronaügyész váltotta egymást, míg ő folyamatosan a helyén maradt, nem véletlenül. A korszak leghosszabb ideig regnáló igazságügyi minisztere Lázár Andor szerint Timkó „tisza judiciumú, rendkívül tárgyilagos, komoly bírói mentalitással bíró kitűnő és mindig megbízható jó tanácsadó volt.”⁵³ Lázár sorai valójában nem sokat árulnak el Timkó Zoltán tevékenységéről, hisz amellett, hogy „jó tanácsadó” volt, az Igazságügyi Minisztériumban az általa vezetett osztály ügyészi állásokat hozhatott létre és szüntethetett meg, közreműködött az ügyészségek megszervezésében, megállapította azok ügyviteli és ügykezelési szabályzatát és ezek felett felügyeletet gyakorolt, döntött a szabadságolásokról (kivéve az őrszemélyzetet), a jutalmakról, valamint a segélyekről. Szakmai szempontból hozzá tartoztak egyebek mellett a kegyelmi ügyek, a büntetőjogi véleményalkotás, a perorvoslat kezdeményezése a jogegység érdekében, a közérdeket érintő nagyobb jelentőségű bűnügyek nyilvántartása, az ügyészségek közötti illetékessé-

---

feladatokat látta el, ami a háborús cenzúra miatt rendkívüli mennyiségű munkát jelentett.

⁴⁷ *Rákos vidéke*, 1916. július 2.

⁴⁸ *8 Órai Újság*, 1919. december 25.

⁴⁹ Szandovics később vállalkozó lett, 1936-ban a nevét „Szentágotay”-ra változtatta és újra nősült. 1949-ben halt meg Budapesten.

⁵⁰ Edit 1938-ban kötött házasságot Leitner Ferencsel, aki a hazai bridzs élet egyik meghatározó képviselője, az Európa bajnok magyar bridzs csapat egyik tagja volt. Tőle 1940-ben elvált, majd feleségül ment Vecsey Géza gépészmérnökhöz, akivel (valószínűleg 1956-ban) külföldre, Angliába távoztak. Ez lehet a magyarázata annak, hogy Timkó Zoltánnak a Farkasréti temető 25. parcellájában lévő sírhelyét megváltás hiányában 1972-ben felszámolták.

⁵¹ *Igazságügyi Közlöny*, 1920. január 31.

⁵² *Igazságügyi Közlöny*, 1921. október 31.

⁵³ LÁZÁR Andor: *Visszaemlékezéseim*. Budapest, 1995. 219. Lázár Andor 1932. október 1-től 1938. március 9-ig volt igazságügyi miniszter.

gi összeütközések eldöntése, a büntető bíróságok előtt eljáró szakértők kinevezése (kivéve az orvosszakértőket) stb.⁵⁴

Hatáskörének ismeretében érthető, hogy Lázár a visszaemlékezésében Timkót miért nevezte – tévesen – az „ügyészi osztály” vezetőjének.⁵⁵ Valójában ez mindent elárul az 1945 előtti ügyészség működéséről és Timkó munkájáról, hisz nem a koronaügyész, hanem az igazságügyi miniszter alá rendelt büntetőjogi osztály vezetője volt az ügyészi szervezet *de facto* irányítója, úgy szakmailag, mint szervezetileg. Az 1871. évi XXXIII. törvénycikkkel létrehozott magyar királyi ügyészségen belül ugyanis a független koronaügyésznek nem volt felügyeleti, utasítási joga az ügyészségekkel kapcsolatban, legfontosabb hatásköre a jogegység biztosítása érdekében alkalmazott perorvoslati jog volt a Kúria előtt, amellyel bármely bírósági ítélettel szemben élhetett. A koronaügyész korlátozott jogkörét már a világháború előtt és után is többen kifogásolták, neves jogászok (Vargha Ferenc, Mendelényi László, Strache Gusztáv, Dabasi Halász Lajos, Finkey Ferenc) tollából is születtek különböző javaslatok a koronaügyészi tisztség valódi szervezetiirányítói hatáskörének elismertetésére. Ezek a többnyire az ügyészi karból érkezett próbálkozások persze nem vezettek eredményre,⁵⁶ bár a korszak végére a koronaügyész szakmai hatásköre kétségtelenül erősödött, ahogy azt Timkó – ekkor már koronaügyészként – bizonyára maga is elismerte a Magyar Jogász Egylet 1944. március 4-i teljes ülésén a témában tett felszólalásában.⁵⁷

Timkó tehát *a majdnem teljes Horthy-korszak alatt* a kormányzat teljes bizalmát élvezve, valódi szürke eminenciásként rajta tartotta a szemét és a kezét a magyar királyi ügyészségen. Bár tevékenységét az igazságügyi miniszternek alárendelten végezte, valójában nagy önállósággal intézte az ügyészségekkel kapcsolatos teendőket. A közérdeket érintő nagyobb jelentőségű bűnügyekben készült vádirat tervezeteket eleve fel kellett terjeszteni az osztályára, de ha szükséges volt, már a nyomozások során személyesen tanulmányozott nyomozati iratokat és instrukciókkal látta el az ügyészségi vezetőket, leginkább régi földijét és kollégáját, az 1920 és 1930 között a Budapesti Királyi Ügyészséget, majd 1930-tól a Budapesti Királyi Főügyészséget vezető Strache Gusztáv főügyészt. Bizonyos ügyekben – ilyen volt sok más ügy mellett pl. a frankhamisítási ügy is – ez a kapcsolat az újságok tudósításaiból kitűnően napi szintű volt.⁵⁸ Az 1925 legvégén kirobbant frankhamisítási ügyben herceg Windischgraetz Lajost, Nádosy Imre országos rendőrfőkapitányt több más személlyel együtt ezerfrankos francia bankjegyek hamisításával és forgalomba hozatalával vádolták, amit védekezésük szerint hazafias okból követtek el, céljuk a Trianon-i békeszerződés miatti elkeseredésükben Franciaország gazdasági tönkretétele volt. A botrányos ügy rendkívül rosszul jött a

⁵⁴ *Igazságügyi Közlöny*, 1920. január 31.

⁵⁵ LÁZÁR i. m. 219.

⁵⁶ Ld. bővebben NÁNÁSI László: *A magyar királyi ügyészség története 1871–1945*. Budapest, Legfőbb Ügyészség, 2011. 179–182.

⁵⁷ *Magyar Jogi Szemle*, 1944. 245.

⁵⁸ A frankhamisítási ügyben a miniszter távollétében Timkó személyesen döntött herceg Windischgraetz Lajos letartóztatásának szükségességéről és a miniszterelnöknek is ő referált arról, hogy a nyomozás lezárulása előtt nem lehetséges az iratok átadása egy parlamenti különbizottságnak sem. *Nemzeti Újság*, 1926. január 5.; *Friss Újság*, 1926. január 20.

forradalom és a Kommün után konszolidálódó Magyarországnak, mert felmerült annak gyanúja, hogy a frankhamisításról tudomása volt Teleki Pál volt és Bethlen István regnáló miniszterelnököknek is,⁵⁹ így az egyértelmű kormányzati érdek a büntető eljárás mihamarabbi lezárása volt, ami éppen akkor egyébként megfelelt a francia politikai elvárásoknak is. Timkó és Strache együttműködése, jó kapcsolata a kormányzat számára is megkönnyítette érdekei érvényesítését, így az ügy már 1926 végére igen enyhe ítéletekkel jogerősen befejeződött. Bár a frankbotrány idején még nem Lázár Andor volt az igazságügyi miniszter, de Lázár Timkóról szóló sorai, mely szerint „egészséges politikai érzeke is mindig megmutatta számára a helyes utat, amelyet tétovázás nélkül és teljes felelősségvállalással követett”⁶⁰ a frankügy fényében érthető meg igazán, hisz Timkó ügyészségi szakemberként ugyan, de mégiscsak politikai kinevezett volt.

A fentiek miatt talán nem véletlen, hogy Timkó és Strache 1929. január 7-én egyszerre nyerték el az akkoriban igen magas elismerésnek számító II. osztályú Magyar Érdemkeresztet. Az elismerés értékét növeli, hogy az érdemrendnek ők voltak az első kitéüntetettjei a magyar királyi ügyészség történetében,⁶¹ beleértve Vargha Ferenc koronaügyészt is, aki csak a következő évben, nyugállományba vonulása alkalmából kapta meg az Érdemkereszt I. osztályát.⁶²

Timkó nevét ezután is ott találjuk a legkomolyabb bűncselekményekről beszámoló hírlapok bűnügyi tudósításaiban, 1930-tól, miután Strache Gusztáv elnyerte a Budapesti Királyi Főügyészség főügyészi székét, általában utódjával, Baróthy Pállal⁶³ egyzetetett. Timkó Baróthyval is jó viszonyban volt, baráti társaságukkal rendszeresen együtt ebédeltek a Magyar Világ étteremben.⁶⁴ A társaságban írók, újságírók és ügyvédek mellett rendszeresen megfordult Minnich Károly orvos, a kor neves törvényszéki szakértője, a Bonctani Intézet vezetője is, akinek öccsével Minnich Jenővel Timkó együtt volt alügyész Kassán.⁶⁵ Szakmai tevékenysége is tovább bővült, 1932-ben alelnöke lett⁶⁶ az Egységes Bírói és Ügyvédi Vizsgáló Bizottságnak, amelynek egyébként már 1923 óta folyamatosan tagja volt. Az igazságügyi miniszter által mindig három évre kinevezett bizottság a mai jogi szakvizsga bizottság cenzori testületének felelt meg, azzal a különbséggel, hogy minden évben – általában év elején – teljes ülést tartott.

⁵⁹ Az eljárás során valóban születtek erre utaló vallomások, de ezeket Strache Gusztáv a perbeszédében kifejezetten cáfolta.

⁶⁰ LÁZÁR i. m. 219.

⁶¹ *Igazságügyi Közlöny*, 1929. január 31. Az 1923-ban alapított Magyar Érdemkereszt kitéüntetés ezen fokozatának az elnevezése 1935-ben a Magyar Érdemrend középkeresztje névre változott.

⁶² Az Érdemkereszt I. osztályát illetve nagykeresztjét kapták ezután nyugállományba vonulásukkor Magyar István és Finkey Ferenc koronaügyészek is.

⁶³ Baróthy Pál (1872. október 16. – 1955. december 11.) Szülővárosában Nagyváradon végezte jogi tanulmányait, 1901-ben alügyész, 1908-ban a nagyváradai ügyészség vezetője, 1915-ben a Nagyváradai Főügyészség főügyésze lett. A román megszállás elől Magyarországra menekül, 1920-tól a budapesti ügyészség sajtóosztályának vezetője, 1926-ban főügyészi címet kapott, 1930-tól 1942. december 31-ig a Budapesti Királyi Ügyészség elnöke. 1946-ban tanúként hallgatták ki abban az ügyben, ami az 1932-es Sallai és Fürst ügy bírái és ügyésze valamint az akkori igazságügyi miniszter ellen indult.

⁶⁴ A Vilmos császár út (ma Bajcsy-Zsilinszky út) – Alkotmány utca sarkán lévő vendéglő.

⁶⁵ SÍPOS András: Máté Imre önéletrajzi feljegyzéseiből. *Budapesti Negyed* 2010/2. 226.

⁶⁶ *Igazságügyi Közlöny*, 1932. január 31.

A Horthy-korszakban az 1918/1919-es keserű tapasztalatok miatt igazságügyi szempontból is központi kérdés volt az állam büntetőjogi védelme. A kormány minden politikai természetű bűnügyet – az egyszerű kormányzósértéseket is – számon tartott, azokat a Timkó által vezetett osztály számára jelenteni kellett. A harmincas években a gazdasági világválság nyomán feléledő politikai radikalizmus miatt egyre több volt az ezekkel kapcsolatos tényleges tennivaló is. Ezek közül az 1924-ben Magyarországra illegálisan visszatérő Rákosi Mátyás 1935-ös ismételt elítélése is bizonyíték Timkó nagyfokú személyes önállóságára a minisztériumon belül. A szovjet kormány ugyanis még a per megkezdése előtt óvatos diplomáciai tapogatózásba kezdett Rákosi kicserélése érdekében, amelyről Kánya Kálmán külügyminiszter átiratban tájékoztatta Lázár Andor igazságügyi minisztert és a büntetőjogi osztály vezetőjét is. Timkó postafordulattal önállóan válaszolt Kányának és a felvetést határozottan elutasította azzal, hogy Rákosi Mátyás ügye bűnügy, amelyben „az erre alkotmányszerűen illetékes királyi bíróságok vannak hivatva dönten.” Lázár is hasonlóan válaszolt, de csak az ítélet-hirdetés után...⁶⁷ A politikai ügyek, így az 1932-ben statáriális eljárás szerint lefolytatott és két végrehajtott halálos ítélettel zárult Sallai-Fürst ügy, a Rákosi ügy, illetve a Szálasi Ferenc ellen 1937-ben és 1938-ban lefolytatott eljárások megmutatták, hogy az állami és társadalmi rend védelmének kérdése továbbra is időszerű. Emiatt 1937. május 26-ával kezdődően az Igazságügyi Minisztérium szervezésében több napos előadássorozatot szerveztek a témában, amelynek egyik előadását Timkó tartotta. Ebben elmondta, hogy véleménye szerint az 1918-1919-es szomorú események megelőzhetőek lettek volna, ha az állam a büntetőjog eszközeivel is idejekorán fellép a forradalmi eszmék terjedése ellen. Épp ezért tartotta „az állam és a társadalmi rend hatályosabb védelméről” szóló 1921. évi III. törvénycikket megfelelő jogszabálynak, ugyanakkor azt is elismerte, hogy a szociális bajok orvoslása az állam újjáépítésének legnehezebb problémája, és statisztikai adatokat is bemutatva a köznyomort a kriminalitás lázmérőjének nevezte. Azt is kifejtette, hogy a mindenkori büntető jogszolgáltatás feladata, hogy az állami és társadalmi rendet fenyegető veszély mértékéhez igazítva töltsen meg tartalommal az olyan büntetőjogi fogalmakat, mint a felforgatás és az izgatás, amelyek mást jelentenek „normális közállapotok” idején, mint amikor „a szociális viszonyok feszültsége robbanó anyagokkal feszíti a közélet levegőjét.”⁶⁸

Timkó előadásában a kiegészéstől és a büntető törvénykönyv hatálybalépésétől számítottan felsorolta és elemezte mindazokat a mozgalmakat, amelyek az állami és társadalmi rendre veszélyesnek bizonyultak. Ezek között megnevezte az „antiszemita mozgalmat”

⁶⁷ SERES Attila: Nemzeti ereklyéinket egy politikai fogolyért. *Történelmi Szemle*, 2005/1–2. 151. Rákosi 1940-ben összbüntetésbe foglalt büntetési kitöltése után szabadult és csak ekkor engedték a Szovjetunióba távozni.

⁶⁸ TIMKÓ Zoltán: Az állami és társadalmi rend védelme és a büntető jogszolgáltatás. A Budapesti Királyi Büntetőtörvényszéken az 1937. év tavaszán tartott előadások. A M. Kir. Igazságügyminisztérium, 1937. 54. Az előadás rövidített formában megjelent a Magyar Jogász Hírlap 1938. március 25. számában is. Jellemző, hogy Timkó máig helyes gondolatait a későbbi kommunista ideológia a Horthy-korszak csak baloldaliakat sújtó jogbizonytalanságának bizonyítékaként idézte. Ld. SZABÓ Imre: Országunk a szocialista törvényesség útján. *Állam és Közigazgatás*, 1950/6–7. 386.

is (a nemzetiségi és marxista izgatás mellett), amelyen az 1883-ban alakult Istóczy Győző-féle antiszemita pártot értette és megállapította, hogy akkor az „egy-két év alatt kiélte magát.”⁶⁹ Az előadás témája szempontjából azonban ez az említés is egyértelműsíti, hogy mit gondolt Timkó 1937-ben (már Szálasi színrelépése után), a politikai antiszemitizmusról. Személyében bizonyosan nem volt antiszemita, hisz a forradalmat és a tanácsköztársaságot közvetlenül követő zavaros időszakban, a gyakori antiszemita atrocitások miatt a pesti izraelita hitközségnél nyitott jogvédelmi irodát vezető Dombóváry Géza róla és Váry Albertről is (több más személy között) úgy emlékezett meg, mint akik „[...] sohasem tagadták meg segítségüket egy-egy konkrét igazságtalanság láttán és állták a harcot egy tömeghisztériás, felzaklatott ellenséges közhangulattal szemben [...]”⁷⁰

Timkó nevét 1937 nyarán a sajtó, mint lehetséges kúriai büntető elnök-helyettest emlegette,⁷¹ kétséges azonban, hogy komoly szándék lett volna a lecserélésére, az állást – ha egyáltalán komolyan felmerült a neve – valószínűleg ő maga sem akceptálta. A hírlapírói pletykákra látványosan rációzott, hogy 1937. december 17-én „kiváló szolgálatai elismeréséül” koronaügyészi címet⁷² adományozott számára a kormányzó. A magyar ügyészség történetében aktív ügyész még egyszer sem részesült ebben a megtiszteltetésben, az egyetlen korábbi koronaügyészi címadományozásra 1913-ban dr. Traiber Vince a Szegedi Királyi Főügyészség főügyészének nyugállományba vonulása alkalmából került sor.⁷³ Timkó a címadományozást bizonyára örömmel nyugtázta, de még nagyobb megelégedettséggel tölthette el (úgy is, mint a revízióért mindig kiálló Kassa és Abaujtorna Vármegye Egyesület alelnökét), hogy az első bécsi döntés után az anyaországhoz visszatérő Felvidéken az igazságügyi miniszter megbízásából személyesen vehette át a kassai ügyészséget, amelynek ürügyén több napot tölthetett szülővárosában.⁷⁴

Finkey Ferenc nyugállományba vonulása után 1940. február 27-én Timkó Zoltán lett a magyar királyi ügyészség kilencedik koronaügyésze. A döntés senkit nem ért váratlanul, a címmel már rendelkező, az ügyészséget kiválóan ismerő szakemberként nem volt kétséges koronaügyészi kinevezése. Befolyását jelzi, hogy nagy valószínűséggel még osztályvezető utódját is maga választotta ki dr. Csopey Dénes személyében, aki a minisztériumban hozzá beosztott bíró, barátja és házassági tanúja is volt egyben.⁷⁵ A szokásoknak megfelelően 1940. március 7-i beiktatása alkalmából a Curia teljes ülésén beszédet mon-

⁶⁹ TIMKÓ (1937) i. m. 48.

⁷⁰ DOMBÓVÁRY Géza: A tömeghisztéria idejéből. In: KECSKEMÉTI Vilmos (szerk.): *Zsidó évkönyv az 5688. bibliai évre*. Budapest, 1928. 223.

⁷¹ *Nemzeti Újság*, 1937. június 20.

⁷² *Igazságügyi Közlöny*, 1937. december 31.

⁷³ *Budapesti Közlöny*, 1913. június 25. Traiber Vince (1855. április 10. – 1928. november 13.) Bonyhádon született, jogi tanulmányait Bécsben és Budapesten végezte. A szekszárdi törvényszéken volt gyakornok, jegyző majd az ottani járásbíróskágról albiró. Kozma Sándor „csábította át” az ügyészségre, alügyészként Szabadka, Újvidék, Fehértemplom után Budapesten szolgált. 1890-ben berendelték az igazságügyi minisztériumba, ahol közel tizenöt évig dolgozott. 1892-ben törvényszéki, 1898-ban ítélőtáblai bírói kinevezést kapott. 1905-ben a szegedi királyi főügyészség élére nevezték ki, mint főügyészt. 1913-ban saját kérésére vonult nyugállományba.

⁷⁴ *Felvidéki Magyar Hírlap*, 1938. november 19.

⁷⁵ <https://www.familysearch.org>.

dott, amelyben kifejtette nézeteit a bírói és ügyészi hivatásról és az igazságszolgáltatás működéséről. Szerinte a bírói és ügyészi hivatás „nehéz lélektani problémája” „legfőbb erőpróbája” az olykor gyorsan változó társadalmi környezetben a „hűvös tárgyilagosság” megőrzése „anélkül, hogy üvegházba rekesztené el magát.” Nem hazudtolva meg a már fiatal korában is megmutatkozó szociális érzékenységét, beszélt azokról a „szerencsétlen bűnözőkről” is, akik a „nyomasztó gazdasági viszonyok hatása alatt” követték el cselekményüket. Véleménye szerint velük szemben a szigor helyett a méltányosságot kell előtérbe helyezni, a méltányosság sem válhat azonban a „bűn menlevelévé,” a méltányosság alapja a „keresztény világszemléleten alapuló szociális érzés.”⁷⁶

Koronaügyészi tisztsége okán tagja lett az Országgyűlés Felsőházának, ahol az Igazságügyi és a Mentelmi és a két ház közös Összeférhetetlenségi Bizottságában tevékenykedett. 1941-ben elnöke lett az Egységes Bírói és Ügyvédi Vizsgáló Bizottságnak is, 1943. december 31-én – közvetlenül hetvenedik születésnapja előtt – pedig magyar királyi titkos tanácsosi címet adományozott számára a kormányzó, ami szép gesztus volt az immár nyugdíjba készülő koronaügyész számára. Az Egységes Bírói és Ügyvédi Vizsgáló Bizottság 1944. évi teljes ülésén mondta el utolsó beszédét a nagyobb nyilvánosság előtt, melyben a szokásos, a Bizottság éves munkájáról szóló beszámolót követően szót ejtett az egyre inkább a történelmi Magyarország határaihoz közeledő háborúról is. Szavai mély humanizmusról és az ország miatti aggodalomról árulkodtak, „mikor az apokalipszis lovasai száguldanak végig a világon és vésszel árasztják el a legnagyobb kulturnemzeteket”, ami miatt az országot a Gondviselés kegyelmébe ajánlotta. Bizakodott abban, hogy „a súlyos válságon átesett emberiség a pusztulás romjai fölött új világot fog építeni,” és kifejtette, hogy „minden állami lét legfőbb alapja a jog és az igazságosság.”⁷⁷

1944. június 30-án vonult nyugállományba. Pár hónappal később, bombatalálatot kapott házuknak a pincéjében, személyes bátorságról is tanúságot téve utasítja rendre az egyébként szintén ott lakó ifjú nyilas párt, amikor azok a felmentő csapatokról szónokoltak.⁷⁸ 1946. április 11-én hunyt el, halálának oka tüdőgümőkór volt, ami figyelembe véve rendkívül vékony testalkatát valószínűen egész életében kínozta.⁷⁹ A Farkasréti temető 25. parcellájában lévő sírját 1972-ben megszüntették.⁸⁰

⁷⁶ *Magyar Országos Tudósító*, Budapest, 1940. március 7.

⁷⁷ *Magyar Országos Tudósító*, Budapest, 1944. január 21.

⁷⁸ SZENTKUTHY Miklós: Frivolitások és hitvallások XVII. *Új Írás*, 1988/3. 44. Szentkuthy szerint a következőket mondta: „Jobb, ha bejön kislány a pincébe és a fenekén marad, mert a felmentő csapatokat, amikről maga hallucinál, megette a fene.” Az epizódról beszámoló Kossuth díjas író – aki visszaemlékezésében egyébként Timkót „a magyar jogtudomány modelljének” nevezte – szerint Timkó rendkívül művelt ember volt, akinek az ostrom után az volt az első dolga, hogy kölcsönkérje tőle Macaulay esszéit. A bombatalálat Timkóék felső emeleti lakását teljesen tönkretette, az ostrom után a belvárosba a Petőfi Sándor utca 12. szám alá költöztek be.

⁷⁹ <https://www.familysearch.org>

⁸⁰ NAGY Károly: A koronaügyészek portréi. In: HORÁNYI Miklós (szerk.): *Fejezetek az ügyészség 130 éves történelméből 1871–2001*. Budapest, Legfőbb Ügyészség, 2001. 86.